

РІШЕННЯ
спеціалізованої вченої ради ДФ 76.051.039
про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 76.051.039 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право на підставі прилюдного захисту дисертації «Норми для вирішення Євгена Ерліха» за спеціальністю 081 Право.

«18» грудня 2023 року

Савчук Віталіна Григорівна, 1982 року народження, громадянка України, освіта вища: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2007 рік, за спеціальністю «Правознавство».

Працює приватним нотаріусом Чернівецького міського нотаріального округу Чернівецької області з 2009 року по теперішній час.

Дисертацію виконано у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки України, м. Чернівці.

Науковий керівник (керівники): Гураленко Наталія Анатоліївна, докторка юридичних наук, професорка Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, завідувачка кафедри теорії права та прав людини.

Здобувачка має 16 наукових публікацій за темою дисертації, із них – 3 статті у наукових фахових виданнях України:

Савчук В. Г. Норми для вирішення в світлі нормативного виміру права. Київський часопис права. Київ : Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2021. №4. С. 49–58.

Савчук В. Г. Універсальність та комплексність норм для вирішення, або три чи сім? Прикарпатський юридичний вісник. 2022. №4 (45). С. 36–41.

Савчук В. Г. Аналітична, нормативна і емпірична правильність ідеї норм для вирішення. Право і суспільство. 2022. №6. С. 51–58.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

- Вдовічен Віталій Анатолійович – декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктор юридичних наук, професор.

- Щербанюк Оксана Володимирівна – завідувачка кафедри процесуального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені

Юрія Федьковича, докторка юридичних наук, професорка.

- Маник Альона Захарівна – кандидатка юридичних наук, асистентка кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

- Омельчук Олег Миколайович – ректор Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктор юридичних наук, професор.

- Бліхар В'ячеслав Степанович – директор Інституту управління, психології та безпеки Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор філософських наук, професор.

Омельчук Олег Миколайович – ректор Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктор юридичних наук, професор. Робота оцінена позитивно. Висловлені такі зауваження:

1. В роботі використовується протиставлення аналітичного і неаналітичного вимірів права, останній вимір роз'яснюється за допомогою поняття субстанціональності і при цьому розгляд теорії юридичної аргументації Р. Алексі як парціальної основи для побудови аргументативної теорії норм для вирішення вважається репрезентантом такого виміру. Проте такий підхід потребує докладнішого пояснення, чому процедурна, або, якщо скористатися терміном Ю. Габермаса, «процедуральна» теорія юридичної аргументації Р. Алексі розглядається в дисертації із субстанціональної точки зору.

2. В роботі наведено два варіанти тези про комплексний характер норм для вирішення, які сформулювали Є. Ерліх і Ф. Мюллер, причому відношення римської за походженням структури норм для вирішення у романіста Є. Ерліха і «агрегатної» природи норм для вирішення у Ф. Мюллера, провідного сучасного німецького юридичного методолога, вважається само собою зрозумілим. Однак таке відношення характеризується напругою між відповідно конкретним і абстрактним підходом до розуміння норм для вирішення, яку варто було б докладніше проаналізувати.

3. В роботі комплексна структура норм для вирішення побічно обґрунтовується тим, що за історичних обставин, пов'язаних із Є. Ерліхом, він не міг не знати про поділ норм на правообґрунтовальні та правозаперечні норми. Однак запропоноване пояснення було б ґрунтовнішим, якби були наведені й прямі аргументи на користь розуміння норм для вирішення як – залежно від обставин справи – одного із трьох типів так званих основних правових норм.

4. Відмітимо деяку непослідовність використання в дисертації слів «аргументативний» і «аргументивний», що потребує відповідного пояснення.

Бліхар В'ячеслав Степанович – директор Інституту управління, психології та безпеки Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор філософських наук, професор. Робота оцінена позитивно. Висловлені такі зауваження:

1. В дисертації аналіз значення емпіричних аргументів в теорії норм для вирішення здійснюється на основі ідеї нормативної сили фактичного, яка була запропонована Г. Єллінеком, сучасником Є. Ерліха. Але в чому, власне кажучи, ця цікава в теоретико-прикладному сенсі ідея полягає докладно не визначається, хоча це могло б бути доречним в контексті аналізу норм для вирішення.

2. В дисертації здійснено подальший розвиток запропонованої Є. Ерліхом ідеї норм для вирішення в напрямку поглибленого аналізу універсального і комплексного характеру таких норм, проте залишилося відкритим питання, чи не можуть бути актуалізовані й інші риси норм для вирішення, наприклад, той факт, що норми для вирішення являють собою своєрідний місток між світом буття і світом належного тощо.

3. В дисертації взято за основу розуміння норм для вирішення як результату зважування принципів в сенсі Р. Алексі, тобто зважування норм, які можуть бути виконані різною мірою, однак таке розуміння викладається не тільки в спеціально присвяченому цій проблемі підрозділі дисертації. Тому варто було б консолідувати релевантні новели, які пропонує дисертантка, у формі окремого висновку.

4. Запропоноване підсумкове визначення норм для вирішення можна було спростити без втрати суті за рахунок відмови від термінів-повторів, оскільки в дисертації доволі ясно показано, що таке дефінітивні правові норми тощо.

Щербанюк Оксана Володимирівна – завідувачка кафедри процесуального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, докторка юридичних наук, професорка. Зазначені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

1. У дисертаційній роботі тріалізм вимірів права або, якщо вести мову загально, інтегративний підхід до права вважається особливим випадком системного підходу, однак, співвідношення субстрату, концепту і структури системи та емпіричного, нормативного, метанормативного й аналітичного вимірів права або аргументативної теорії норм для вирішення потребує докладнішого розгляду.

2. В дисертації відзначаються, на тлі деяких інших особливостей, тільки дві характерні ознаки норм для вирішення, які усвідомлював Є. Ерліх, – комплексний та універсальний характер норм для вирішення. Проте, не

пояснено, чому саме вони мають істотне значення для подальшого розвитку ідеї норм для вирішення.

Маник Альона Захарівна – кандидатка юридичних наук, асистентка кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Дискусійні положення не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної роботи та не применшують наукову значимість дослідження.

1. В дисертаційній роботі принципи розуміються як веління оптимізації в сенсі Роберта Алексі. Проте, поза увагою залишився той факт, що розуміння принципів як більш загальних норм також може вести до утворення норм для вирішення як правил переваги.

2. В роботі альтернативний характер норм для вирішення показаний в формально-логічному аспекті (контрадикторна і контрарна суперечність). Цікаво, при цьому, було би проаналізувати відношення суперечності між типами норм для вирішення і в матеріально-логічному аспекті, тобто з точки зору тих умов, за яких один тип норм для вирішення має перевагу перед іншими типами не тільки формально, але й субстанціонально.

На дисертацію та анотацію Віталіни Григорівни Савчук до юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича надійшло три звернення. Всі вони позитивні, але містять окремі побажання та зауваження:

Балинської Ольги Михайлівни – проректорки Львівського державного університету внутрішніх справ, докторки юридичних наук, професорки.

Так, на думку дисертантки, фактична чинність права (синтетична й аналітична) має значення для розумінні такої функції норм для вирішення, як обґрунтування або аргументація. При цьому під емпіричними аргументами можна розуміти всі аргументи, які не є правовими і моральними, проте мають юридично-релевантне значення.

У зв'язку з цим потребує уточнення: «Як можна в процесі юридичної аргументації скористатися емпіричними аргументами?».

Музики Марії Петрівни – кандидатки юридичних наук, доцентки кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Потребує уточнення позиція автора в частині, як все ж таки належним чином потрібно перекладати ерліхівський термін «Entscheidungsnormen»?

Чи не варто було б взяти за основу такого перекладу переклад В. П. Марчука («норми рішення») і М. В. Антонова, В. С. Бігуна («норми рішень»), - поперше?

По-друге, чи можна українське слово «для» використати для одночасної передачі функціонального і генетичного аспекту значення ерліхівського терміна?

Магновського Ігора Йосифовича – доктора юридичних наук, професора кафедри теорії та історії держави і права факультету підготовки для органів досудового розслідування Одеського державного університету внутрішніх справ.

На думку авторки дослідження, норми для вирішення – це потенційно морально і соціально виправдані (легітимовані) універсальні та комплексні дефінітивні правові норми (правила), завдяки яким можна розв'язати конфлікт (протилежність) інтересів (С. 157). Чи не означає така авторська робоча гіпотеза, що суб'єктом творення норм для вирішення є лише суди (судді), які тільки й розв'язують конфлікт інтересів?! А отже, нотаріус лише констатує наявність спору, та рекомендує сторонам звернутися до суду для «знаходження норми для вирішення»!?

Результати голосування:

Взяли участь у голосуванні - 5 членів ради,
«За» - 5 членів ради,
«Проти» - 0 членів ради,

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 76.051.039 присуджує Савчук Віталіні Григорівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої вченої ради
ДФ 76.051.039

Віталій ВДОВІЧЕН